

CONSIDERAȚII INTRODUCATIVE

Apariția normelor juridice penale ce reglementează răspunderea internațională pentru comiterea infracțiunilor de genocid și contra umanității, reprezintă răspunsul firesc al societății în fața unor fenomene infracționale, ce nu pot fi catalogate decât atrocități.

Sanționarea persoanelor responsabile de săvârșirea acestor fapte abominabile constituie rezultatul consacării ferme a principiilor fundamentale ale dreptului internațional umanitar.

Reglementările privind metodele și mijloacele purtării războiului, limitarea ori interzicerea utilizării anumitor tipuri de armament și muniție, precum și ocrotirea victimelor conflictelor armate au ca principal rol, tocmai prevenirea apariției actelor de genocid și contra umanității.

Pornind de la principiile de bază ale dreptului internațional umanitar, comunitatea internațională și-a manifestat dorința de a defini conceptul de genocid în cel mai riguros și clar mod posibil, fiind astfel create premisele incriminării acțiunilor și faptelor circumscrise fenomenului în cauză, cu care omenirea s-a confruntat de-a lungul istoriei.

Studiul genocidului, o încălcare gravă a drepturilor omului, ne poate ajuta să înțelegem condițiile în care această infracțiune și alte acte de violență în masă sunt susceptibile de a avea loc, putând duce la identificarea semnelor de avertizare a violenței iminente și poate sugera moduri în care astfel de fapte pot fi prevenite.

Problematica derivată din cercetarea celor mai grave infracțiuni a cunoscut de-a lungul timpului câteva încercări sporadice și parțiale, însă pentru o înțelegere exhaustivă a fenomenului se impune o abordare integrată a tuturor elementelor componente și a

totalității factorilor determinanți, pornind de la contextul istoric, socio-politic și cultural, continuând cu cele mai relevante aspecte de ordin juridic din prisma dreptului internațional, dreptului internațional penal și a celui internațional umanitar și finalizând cu trecerea în revistă a celor mai importante instanțe penale internaționale cu competență în materie.

Cele mai grave infracțiuni internaționale comise în istoria omenirii, măsurile politico-juridice luate de statele lumii pentru a preveni comiterea acestora au fost analizate în timp de nenumărate ori, fără a se realiza însă și o prezentare a tuturor factorilor care contribuie la apariția și dezvoltarea acestora, cum ar fi politica, războiul, spațiul geografic, drepturile și libertățile fundamentale ale omului etc.

În aceste condiții, prezentul demers științific prezintă un interes real, întrucât își aduce aportul la edificarea unor concepte juridice relevante de actualitate, în materia infracțiunilor de genocid și contra umanității, atât pentru specialiști, cât și pentru opinia publică, în general. Tema prezintă o deosebită importanță la nivel internațional, având în vedere faptul că analizează cele mai grave infracțiuni și modalitățile de prevenire și sancționare a acestora, prin prisma colaborării interstatale.

Obiectul acestei cercetări este reprezentat de analiza normelor juridice de drept penal, a legislației internaționale, precum și a jurisprudenței instanțelor internaționale care reglementează infracțiunile de genocid și contra umanității, cu examinarea detaliată a acestora.

La elaborarea acestei teze s-a avut în vedere prezentarea celor mai reprezentative acte de genocid și contra umanității cunoscute de omenire, precum și raportarea la toate actele normative internaționale în domeniu, emise, modificate sau completate de-a lungul timpului, cu o trecere în revistă a diferențelor și asemănarilor

legislațiilor penale naționale din statele europene în ceea ce privește reglementarea infracțiunilor supuse analizei.

Totodată, a fost avută în vedere și efectuarea unei analize a consecințelor și implicațiilor actelor de genocid și contra umanității în plan social, încercându-se identificarea și evidențierea efectelor acestor fapte abominabile la nivelul comunităților, grupurilor etnice, religioase, culturale, atât din punct de vedere politic (cu reprezentarea strategiilor geopolitice), cât și prin prisma laturii umanitare și morale.

Importanța subiectului analizat este cu atât mai relevantă cu cât în doctrina de specialitate autohtonă nu se regăsește o lucrare dedicată analizei infracțiunilor de genocid și contra umanității. Actualitatea temei abordate reiese din faptul că aceste infracțiuni caracterizate de o violență extremă constituie una dintre preocupările și problemele fundamentale ale comunității internaționale, dar și de controversese existente în doctrină cu privire la răspunderea penală a persoanei fizice, în calitate de subiect de drept internațional.

De asemenea, necesitatea realizării unei cercetări aprofundate a acestei teme rezultă din amplificarea crimelor internaționale la nivel mondial, cu implicarea unor înalți funcționari de stat, politicieni sau lideri militari.

Caracterul inovativ și de originalitate ale tezei rezidă din modalitatea de abordare a cercetării prin efectuarea unei examinări sistematizate, interdisciplinare și comparative a normelor de drept penal, drept internațional și drept umanitar, precum și a elementelor structurale ale conceptelor abordate în lucrarea științifică de față, cu evidențierea rolului integrator al justiției internaționale.

Adaptarea domeniului juridic la cerințele și realitățile prezentului, identificate la nivel european, nu poate fi realizată fără o reevaluare a normelor de drept penal din legislația națională. Din acest motiv, apreciem că din categoria infracțiunilor cu caracter

internațional, cu privire la care se impune o cercetare științifică modernă, fac parte infracțiunile de genocid și contra umanității

Elementele inovative ale tezei rezultă din modalitatea de analiză a infracțiunilor de genocid și contra umanității prin prisma justiției internaționale, cât și prin raportarea analizei la alte concepte cu incidență în materie, spre exemplu conceptul de epurare etnică, abordarea temei prezentând un interes indubitabil în domeniul cercetării științifice, întrucât supune examinării o multitudine de aspecte ale infracțiunilor de genocid și contra umanității.

Tema aleasă este una de actualitate, întrucât se dorește uniformizarea legislației în materie la nivel internațional, pentru o eficientizare a colaborării între state în ceea ce privește prevenirea și reprimarea infracțiunilor de genocid și contra umanității.

Obiectivul principal al tezei constă în cercetarea aprofundată a actelor internaționale care reglementează sau conțin mențiuni de ordin general referitoare la infracțiunile de genocid și contra umanității, cu prezentarea și interpretarea unora dintre cele mai elocvente fapte incriminate în materie.

Necesitatea cercetării științifice a problematicii infracțiunilor de genocid și contra umanității rezidă din nevoia cunoașterii și înțelegerii cât mai exhaustive a conținutului acestor crime internaționale.

Cele două concepte de crime împotriva umanității și genocid au apărut în dreptul internațional după cel de-al Doilea Război Mondial, ca răspuns la indignarea publică provocată de amploarea crimelor comise de naziști. Astfel de crime nu au fost privite cu aceeași indignare când au fost comise de-a lungul secolelor împotriva populației colonizate și nici în acest secol când au fost comise împotriva grupurilor de la extremitățile Europei, precum armenii sau grecii (anul acesta s-au împlinit 100 de ani de la comiterea genocidului împotriva armenilor de către Turcia).

Dincolo de discuțiile care circulă în jurul modurilor de clasificare și ale particularităților apărute de-a lungul istoriei, aceste

concepte au început să se dezvolte ca o decizie etică solidă conform căroră autorii acestor crime grave vor fi urmăriți oriunde s-ar refugia și vor fi condamnați ori de câte ori aceștia vor putea fi judecați.

Într-adevăr, gravitatea faptelor comise anulează aplicarea unor măsuri de protecție, cum ar fi principiul teritorialității, sau legi cu privire la prescripție care au fost dezvoltate ca o modalitate de protejare a cetățenilor împotriva puterii penale de stat și nu ca o scuză pentru exercitarea devastatoare și paroxistică a unei astfel de puteri de stat.

Dezvoltarea acestor concepte nu a fost însă, simplă sau liniară. În plus față de clasificarea diferențiată a infracțiunilor (care exclud grupurile politice din categoria de genocid), a rezultat o dificultate în clasificarea diferitelor cazuri de exterminare în masă comise de către state ca genocid (având în vedere că toți includ întotdeauna componente politice puternice). Acest lucru a făcut imposibil pentru reglementările internaționale să impună sancțiuni specifice oriunde pe planetă până la sfârșitul secolului al XX-lea, cu excepția urmăririi și pedepsirii unor criminali de război naștiți.

Adăugarea diferitelor presiuni, cum ar fi întoarcerea exterminării în masă a persoanelor în Europa și desființarea Iugoslaviei, amploarea crimelor din Rwanda și acoperirea masivă mass-media pe care au primit-o și chiar aniversarea celor cincizeci de ani de la adoptarea Convenției privind genocidul au forțat statele membre să dezbată din nou problema. Cea de-a 50-a aniversare a fost marcată de un portret media emblematic al lipsei de eficacitate a Convenției, însă rezultatul discuțiilor a fost crearea Curții Penale Internaționale și în consecință posibilitatea ca noțiunile de genocid și crime împotriva umanității să nu existe doar ca standarde abstracte juridice, ci și ca prevederi care poartă posibilitatea specifică de condamnare.

În cazul în care, totuși, vom analiza modul în care aceste categorii au început să fie utilizate în secolul al XXI-lea, problemele

devin învăluite în controverse și diverse dificultăți. În ultimii șaiszeci de ani, regiunile responsabile pentru săvârșirea acestor infracțiuni au rămas nu numai în general nepedepsite în ciuda comiterii repetate a acestor acte, dar și în mod sistematic, au devenit capabile de a exploata definițiile juridice de drept penal internațional, în scopul de a pedepsi cu totul diferite practici, precum infracțiunile comise de forțele nestatale de rebeli.

Chiar și cea mai interesantă definiție legală - conceptul de genocid – pare că nu se aplică niciodată vreunei situații (Rwanda a fost singura excepție în mai mult de jumătate de secol în ceea ce privește genocidul). Rezultatul este că toate infracțiunile intră sub conceptul de crime împotriva umanității. Această definiție legală devine din ce în ce mai largă și a ajuns să includă o serie alarmantă de practici. Acesta s-a contopit cu noua definiție legală a „terrorizmului“, pentru a forma o categorie de „atrocități“, un concept și mai ambiguu decât cele definite anterior.

O continuare a acestei tendințe nu ar însemna numai că exterminările în masă ale populațiilor comise de statele moderne ar continua să rămână nepedepsite, dar și că precauțiile penale ale personajelor nestatale ar fi fost eliminate. Aceste garanții, definiții juridice ale dreptului internațional sunt, de asemenea, ocazional încălcate pentru criminali (care au fost foarte rar pedepsiți), însă acum populațiile civile rebele pot fi persecutate de guvernele lor și pot pierde garanțiile care îi protejau pe plan istoric împotriva acțiunilor injuste sau ilegale.

Secolul XX este considerat ca fiind secolul genocidului, întrucât în ultima sută de ani au fost ucise mai multe persoane decât în toate războaiele purtate de-a lungul istoriei, estimându-se o cifră de peste 170 de milioane de oameni. După cum arată World History Institute, din California, SUA, statisticile genocidului secolului XX sunt cu adevărat șocante:

- 1901-1910: 65.000 buri, 325.000 armeni, 140.000 greci, 45.000 zulu, 15.000 macedoneni, 10.000 români;

- 1911-1920: 16 milioane militari, 6 milioane civili;
- 1921-1930: 15 milioane ruși;
- 1931-1940: 5 milioane ruși, 2 milioane chinezi, un milion polonezi, 350.000 spanioli;
- 1941-1950: 52 milioane în Europa și Asia;
- 1951-1960: 60 milioane chinezi, 1 milion coreeni, 2 milioane în țările comuniste, 550.000 în India, 500.000 vietnamezi, 450.000 creștini în Africa;
- 1961-1970: 132.000 în Vietnam, 125.000 în Etiopia;
- 1971-1980: 160.000 în Orientul apropiat, 350.000 în Africa;
- 1981-1990: 150.000 în Kuweit, 100.000 creștini în Sudan;
- 1991-2000: 350.000 în Irak, 120.000 în Indonezia, 95.000 în Iran.

Deși secolul XX este considerat de către literatura de specialitate ca „age of genocide”, putem afirma că astfel de ucideri în masă au existat de-a lungul întregii istorii, iar în epoca modernă acestea doar au cunoscut o dezvoltare a modalităților de săvârșire, odată cu însăși dezvoltarea umanității (masacrul populației indiene de pe continentul american, cel al aborigenilor australieni), uneori prezente de-a lungul unor mari perioade de timp, a căror amplitudine excede semnificativ perioada delimitată de secolul XX.

Însă, elementul de noutate adus de secolul XX este dat de evoluția tehnologiei folosite implicit și pentru comiterea genocidului, concretizându-se astfel procesul de sistematizare a săvârșirii infracțiunii. Cu rol exemplificativ în acest sens putem menționa următoarele: uciderea armenilor de către turci, în reprize succesive, în intervalele 1894-1896 (100.000 victime doar în anul 1895), 1906, 1915-1923 (fiind estimată cifra totală de 1.500.000 victime), uciderea triburilor herero de către germani în coloniile din Africa de